

УДК 338.49:796

**ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНА
ІНФРАСТРУКТУРА
У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ СЕЛА**

*Л.Бедрій-Ферцак
Львівський державний університет
фізичної культури*

Фізична культура – це складова частина загальної культури суспільства, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної та трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних і творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами. Спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення й уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки.

Оскільки фізична культура і спорт є одним із основних чинників здоров'я населення та його сталого розвитку, вони є важливим складником соціальної сфери, що пов'язана не тільки з матеріальними цінностями, а й з духовними потребами громадян та станом їх здоров'я. Законодавство у цій сфері має на меті забезпечити естетичне й моральне виховання людини, її навчання, охорону здоров'я, задоволення соціально-культурних потреб.

Державна політика у сфері фізичної культури і спорту ґрунтується на таких засадах: визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави та важливого чинника всебічного розвитку особистості, формування здорового способу життя, а також забезпечення підтримки громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування та забезпечення різноманітності, високої якості та доступності фізкультурно-спортивних послуг для громадян [1].

У Законі України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» визначено пріоритетність соціального розвитку села та створення належної інфраструктури, що забезпечить задоволення потреб населення, незалежно від величини та місця розташування населених пунктів [2].

Розвиток соціальної інфраструктури безпосередньо залежить від специфіки сільського виробництва і зумовлюється особливостями умов праці та відпочинку в селі, сезонністю та способом життя сільського населення.

Законодавчо встановлено, що на будівництво об'єктів невикористаного призначення у сільській місцевості має використовуватися не менше ніж 50% державних централізованих капіталовкладень [3].

За функціональним призначенням і галузевим складом соціальну інфраструктуру ототожнюють з поняттям «сфера обслуговування населення». Вчені вважають, що інфраструктура характеризується використовуваними ресурсами (основними фондами й витратами праці), тоді як сфера обслуговування – всіма кількісними та якісними показниками діяльності складових частин її підрозділів. Вона є самостійним цілісним об'єктом управління й нормативно-правового регулювання, хоча кожна її галузева складова частина має свою специфічну систему управління й господарський механізм розвитку. Це особливо простежується в сучасних умовах, коли проходять процеси трансформації старого й формування нового механізму розвитку соціальної інфраструктури [4].

Отже, об'єктами соціальної інфраструктури сільських територій є матеріальні блага (будівлі, споруди житлово-комунального господарства в галузях охорони здоров'я, освіти, фізичної культури і спорту, мистецтва, з приводу яких виникають і здійснюються права та обов'язки між суб'єктами цих відносин).

У науковій літературі часто використовується термін «соціальна сфера», котра, окрім інфраструктурних об'єктів, відображає процеси, що забезпечують життєдіяльність людини за допомогою органічно взаємопов'язаних показників, таких як сільське і міське населення, поселенська мережа, матеріальний добробут та соціальна інфраструктура. Тому можна стверджувати, що соціальна інфраструктура є складовою частиною соціальної сфери,

тобто однією з підсистем системи соціального забезпечення населення [5].

Кожній галузі соціальної сфери властива своя власна організаційна структура, форма обслуговування населення та механізми функціонування. Саме це зумовлює складність проблем розвитку соціальної інфраструктури в умовах трансформації економіки України [6].

Під терміном «фізкультурно-спортивна інфраструктура» ми розуміємо сукупність споруд і обладнання, тобто всіх основних та оборотних фондів, матеріальних та нематеріальних ресурсів, що використовуються для занять фізичною культурою та спортом.

Фізкультурно-спортивна інфраструктура – важливий елемент соціальної інфраструктури та соціально-економічного розвитку сільських територій, саме тому вона потребує узгодженого системного підходу в процесі свого розвитку, що забезпечується за допомогою злагодженості дій усіх органів регіональної та державної влади, самоорганізації територіальних громад, ініціативності бізнесу щодо питань розвитку соціальної сфери певних територій.

Фізкультурно-спортивні споруди – це сукупність будівель, що задовольняють потреби населення у заняттях фізичними вправами та видами спорту відповідно до потреб населення з урахуванням специфіки різних соціально-професійних та демографічних груп, фізкультурно-спортивних інтересів, рівнів спортивної підготовленості та інших чинників.

У Державних будівельних нормах України в пункті організації мереж культурно-побутового обслуговування визначено, що система культурно-побутового обслуговування сільського населення реалізується на міжселищній основі та повинна забезпечувати необхідний комплекс послуг мешканцям усіх населених пунктів, незалежно від їх розміру, та сприяти скороченню часу, необхідного для одержання послуг і придбання товарів. Заклади та підприємства обслуговування об'єднуються за галузєвою ознакою в територіальні мережі. Кількість таких закладів диференціюється залежно від кількості населення, характеру розміщення та функціонального призначення. Так, фізкультурні і спортивні споруди є складовими елементами районних і сільських культурних і спортивно-оздоровчих комплексів [7].

Отже, за будівельними нормами України навіть невелике село, чисельністю до 500 жителів, має бути оснащено як мінімум спортивним ядром з біговою доріжкою 250 м, футбольним полем, майданчиком для волейболу чи баскетболу, універсальним майданчиком для ігрових видів спорту та майданчиком для загальної фізичної підготовки. Зростання кількості мешканців сприяє збільшенню вимог до спортивних споруд та майданчиків. У районних центрах, обласних центрах та їх передмістях вимоги до спортивної інфраструктури зростають. Тут необхідними вже є стадіони, спортивні зали та басейни.

Тобто, якщо в селах об'єкти фізкультурно-спортивної інфраструктури можна організувати без значних фінансових затрат, силами сільрад та населення, то в районних центрах це можливо лише за фінансування капітального будівництва державою.

На жаль, сьогодні ситуація у соціальній сфері в селах залишається складною. Найактуальнішими проблемами села є безробіття, бідність та трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, поглиблення демографічної кризи та вимирання сіл.

Стан соціально-культурного розвитку сільських територій можна охарактеризувати як дуже поганий. Кризовий стан економіки сільського господарства, низький рівень інвестиційної діяльності, відсутність належного фінансування зумовили зниження потенціалу соціальної сфери села.

Саме тому насамперед слід створити комплексну програму виходу з кризової ситуації. Необхідно не лише чітко визначити завдання, але й реальні шляхи та засоби розвитку сільських територій, ґрунтуючись на наукових дослідженнях та досвіді інших розвинених держав, таких як США та країн Європейського союзу, де регіональний розвиток є одним із пріоритетних напрямів державної політики.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт».
2. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17.10.1990 року.
3. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17.10.1990 року.

4. Орлатий М. К. Розвиток соціальної інфраструктури села / М. К. Орлатий, Ю. О. Лупенко // Наук.-практ. зб. Продуктивність агропромислового виробництва : наук.-практ. зб. – 2006. – №4 – С. 102 – 104.

5. Орлатий М. Соціальна сфера села / М. Орлатий. – Київ : ІАЕ УААН, 1998. – 200 с.

6. Проблеми житлового будівництва на селі / М.К. Орлатий, О. Г. Булавка, В. А. Сташук, Д. О. Мотрунч // Вісник аграрної науки. – 2000. – № 2. – С. 63 – 66.

7. Державні будівельні норми України «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» ДБН 360-92 Видання офіційне. // Держбуд України. – Київ, 2002. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/load/normativy/dbn/dbn_360_92_ua/1-1-0-116